

שׁו"ת במסכת כלאים

בדיני כלאי הכרם

א. מה הדין בין שני כרמים כמה צריך להיות המרחק ביניהם, ואיך קוראים לזה?

לר' יהודה זה נקרא מחול הכרם – ובשביל לזרוע בעיני י"ב אמה לב"ה, ולת"ק זה כקרחת הכרם – ובעיני ט"ז אמה.

ב. מה הדין במחיצת הקנים ובגדר שנפרץ כנגד המחיצה וכנגד הפרוץ?

אם אין בין קנה לקנה ג' טפחים, יש לו דין לבד – ומותר מיד אף נגד הפתוח, ואם לאו אסור – שאין זה גדר. וגדר שנפרץ: פחות מעשר אמות – הרי זה כפתח ומותר אף כנגד הפרוץ, וביותר מעשר אמות – אסור כנגד הפרוץ. ובגדר שיש בו הרבה פרצות: אם העומד מרובה על הפרוץ – מותר אף כנגד הפרוץ, ואם הפרוץ מרובה על העומד – כנגד הפרצות אסור, וכנגד העומד מותר רק אם הוא רחב ד' טפחים.

ג. בשורה של חמש גפנים כתוב את חומרת וקולת ב"ש וחומרת וקולת בית הלל?

לב"ה הקולא שאין לו דין כרם, ויצא מזה חומרא שבכרם מקדש שני שורות, ולב"ש החומרא שיש לו דין כרם, ובעיני הרחקה ד' אמות, והקולא שבכרם מקדש שורה אחת.

ד. מה הדין בשתי שורות של שני אילנות מן הצד ובאמצע?

מן הצד יש לו דין גפן יחידית, ובעיני הרחקה ששה טפחים לת"ק, ולר"ע ג' טפחים. ובאמצע – אם אין ביניהם שמונה אמות אסור להביא כלל זרע לשם, ואם יש ביניהם שמונה אמות מותר בהרחקת ששה טפחים.

ה. מה הדין בשלושה שורות שנעקרה האמצעית ומדוע?

לת"ק, אם יש בין השנים שמונה אמות, מותר – הואיל ועכשיו אין כאן כרם. ולראב"י בעיני ט"ז אמה – הואיל ומקודם היה כאן כרם, גם כעת נשאר בדין כרם.

ו. מה הדין בכרם גדול שהיה נטוע על שמונה שמונה אמות האם מותר לזרוע ביניהם?

לרבנן אסור, ולר' מאיר ולר' שמעון מותר היכא שנטוע כד מעיקרא.

ז. כרם שחרב במה הוא יותר חמור מקרחת הכרם, ובמה הוא יותר קל מסתם כרם?

חומרתו דאפי' יש ביניהם ט"ז אמה אסור – הואיל ונקרח בכולו, וקולתו דאינו כרם עד שיהיו בו עשרה גפנים.

ח. מה הדין בכרם הנטוע פחות פחות מארבע אמות ומה הטעם?

לר"ש אינו כרם – כיון דאין בו שיעור עבודת הכרם, ולחכמים הוי כרם – דרואין את האמצעיות כאילו אינן, דעתיד לעקרן, דשתלן בכדי לראות היכן נקלט יפה.

ט. מה הדין בחריץ עובר בכרם, בגת, בשומרה ובית שבכרם, ומה החידוש בבית שבכרם?

חריץ בעומק עשרה ורחב ארבעה שהוא מפולש בכרם מותר, ושאינו מפולש – הרי הוא כגת, ובגת – לר' אליעזר שרי, וחכמים אוסרים. ושומרה שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה – אם אין שער כותש מותר בראשו, ובבית שבכרם מותר אף בשער כותש, כיון שיש לו תקרה הרי הוא כדבר בפני עצמו.

י. בנוטע ירק בכרם של ארבע ארבע כמה אילנות ובאיזה שטח הוא אוסר, ובחמש על חמש ובשש על שש ומדוע?

45 גפנים בט"ז אמה עגולות לכל צד. 45 גפנים ביותר מט"ז אמה מדין גזירה שלא יטעו לומר דסגי בל"ז כי אינם מבחינים בין ד' לה'. ט"ז עגולות, ופחות מ – 45 – דלא גזרינן כי מבחינים שזה במרחק שש אמות.

יא. האם קוצים כלאים בכרם? (כתוב כל האופנים)

בארצות ערב שכולים מקימים – הוי כלאים. ובארצותינו – לר' אליעזר מקדש, ולחכמים לא.

יב. איזה דברים מן התורה אסור בכלאי הכרם ואיזה מותר?

תבואה וירקות אסור, ומיני זרעים וקיסוס ושושנת המלך וארוס מותר.

יג. 1. מה דין עריס, 2. ומה דין עריס שיוצא מן המדרגה?

1. לת"ק לבי"ה זה מקבל דין כרם, ולר' יוחנן בן נורי לא רק יש לו דין שאם בין הגפן לגדר יש ד' אמות מותר לזרוע במרחק ששה טפחים, ואם לאו אסור.

2. אם עומד למטה ובוצר – כולו אסור, ואם לאו – מותר ואוסר רק כנגדו.

יד. מה הדין במדלה על מקצת אילן סרק ועל מקצת אילן מאכל, ומדוע?

תחת היכן שהדלה מקדש, ובשאר אסור ואינו מקדש, והטעם שאסור כיון שכל האילן בטל לגבי הגפן, ובאילן מאכל תחת היכן שהדלה מקדש, והשאר מותר כיון שאינו מתבטל לגבי הגפן מפני חשיבותו.

טו. איזה אילן סרק יש לו דין אילן מאכל, ומדוע?

בסדן השקמה. והטעם משום שכל קורה וקורה בשקמה חשובה כאילן בפני עצמו.

טז. מדוע ר' יוסי אמר את דינו: "אם אין שם ארבע אמות לא יביא זרע לשם גם בגת ונקע וגם בעריס"?

דאילו היה כתוב רק בגת ונקע – הייתי אומר משום שיש לו ד' מחיצות אם אין שם ארבע אמות הרי זה נראה כערבוביא, משא"כ בעריס שהוא פרוץ מכל צדדיו, ואם הייתי כותב רק בעריס – הייתי אומר דווקא שם כי יש שם חמש גפנים לכך נראית כערבוביא, אבל בגת ונקע שזה גפן יחידית שרי.

יז. מה הדין בקושר זמורה לזמורה?

אם הזמורות קשורות זו בזו – תחתיהן אסור, ובצדדים מותר. ואם ספקה בחבל – תחת הסיפוק מותר. ואם עשאה כדי שיהלך עליה החדש אף תחת הסיפוק אסור.

יח. המבריך אילן בארץ אם אין על גבה שלושה טפחים, מה דינו, ומדוע? {לא גפן}

מותר לזרוע על גביו – מכיון שענפיו קשים והזרעים לא יחדרו לתוכן.

יט. בהברכת גפן בעומק שלושה טפחים היכן מותר להביא זרע לשם והיכן אסור?

בתוך ששה טפחים אסור, ולאחר מכן מותר.

כ. מדוע גפן שיבשה אסורה ואינה מקדשת?

משום מראית עין, ולא מיבעיא בימות החורף שכל העצים נראים כך אע"פ שאינם יבשים, אלא אפי' בימות הקיץ אסור – משום שיש ג"כ עצים שנראים כך.

כא. מדוע צמר גפן לר"מ אסור ואינו מקדש?

אסור מדרבנן כמו כל הזרעים, ואינו מקדש לפי שאינו ממין ירקות.

כב. כמה זה, 1. מותר חורבן הכרם, 2. ומותר מחול הכרם, 3. ומותר פסקי עריס, שאסור ואינו מקדש?

1. 7 אמות מתוך ט"ו.

2. לאחר די אמות של עבודת הכרם, 7 אמות מתוך 11.

3. שש אמות מתוך שמונה.

כג. אנס שיצא ממנו הכרם מדוע הבעלים חייבים לקצור אף במועד? (שני תירוצים)

א. מפני מראית עין – שלא יהא נראה במקיים כלאים.

ב. דהוא ירא שמא יוסיפו מאתיים והוי דבר האבוד ולא גרע מלכשאחזור אלקטנו.

כד. ה"ת שני אופנים שזרע תבואה בכרם ואינה מתקדשת, וה"ת שני אופנים שנטע גפן בתבואה ואינה מתקדשת?

1. כשעקר התבואה קודם שהגיעו הענבים לגודל פול הלבן.

2. או שזרע בצד ענבים שנתבשלו.

3. כשהיו הענבים כפול הלבן ועקר קודם שהשריש או קודם שהביאו שליש.

4. נטע גפן בצד תבואה שיבשה כל צרכה.

כה. מה דין עציץ נקוב בכרם ומדוע? (כתוב כל האופנים)

כשהניח בקרקע – לת"ק אפי' מקדש, ולר"ש אסור ואינו מקדש. ובמעביר – אם הוסיפו מאתיים העציץ אסור.